

Μιχαήλ Μητσάκης

Το φίλημα

Εἰς τὸ Μανιάκι, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ἐκ τῶν τριακοσίων μαχητῶν δὲν ἀπέμεινεν οὔτε ἓνας ζωντανός. Ὁ ἥλιος προβάλλων ἀπὸ τὰς χιόνας τῶν βουνῶν τοὺς εὐχαιρέτησεν, ὀρθίους ὅλους, ἐφώτισε τὰς λευκὰς φουστανέλλας, ἐχάιδευσεν τὰς μαύρας κόμας τῶν, ἀπήστραψεν εἰς τοὺς φλογερούς τῶν ὀφθαλμοῦς, κατωπτρίσθη εἰς τὸν χάλυβα τῶν σπαθίων τῶν, ἐχρύσωσε τῶν ἀρμάτων τῶν τὰς λαβὰς. Καὶ τώρα δύνων ἐκεῖ κάτω, μέσα εἰς τὸ πέλαγος, τοὺς ἀποχαιρετίζει λυπημένος νεκρούς, σκορπισμένους ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα, καὶ χάνεται, ἀργά-ἀργά, ὡς μέγα κλειόμενον ἐρυθρόν ὄμμα, ὅπερ σβύνον θέλει ἀκόμη νὰ ρίψῃ τελευταῖον βλέμμα πρὸς τοὺς γενναίους. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἄσιτοι καὶ ἄποτοι ἐπάλαισαν πρὸς τὴν θύελλαν τῶν σφαιρῶν, ἀντέστησαν εἰς τὴν χάλαζαν τῶν βομβῶν, κατήσχυναν τὴν βροχὴν τῶν μύδρων, ἐχλεύασαν τὴν ὀρμὴν τῆς ρομφαίας καὶ τῆς λόγχης τὴν βίαν. Καὶ ἀφοῦ ἔφαγαν τὴν μπαρούτην μετὰ τὴν φούχταν, ἀφοῦ καὶ τὸ ἔσχατον σπειρὶ τῆς ἐσώθη μέσα εἰς τὶς παλάσκες τῶν, ἀφοῦ ἐρραγίσθη καὶ τοῦ τελευταίου ὄπλου τῶν ἡ κάρνα, ἀφοῦ καὶ τὸ ὑστατον γιαταγάνι ἔσπασε μέσα εἰς τὸ χέρι τῶν, ἔπεσαν χαμαὶ, ἀψυχοὶ ναι, ἠττημένοι ὄχι. Κι ἐν τῷ μέσω τῶν ὁ Παπαφλέσσας, ὁ πρῶτος ἀρχιστῆς τὴν σφαγὴν καὶ τελευταῖος σταματήσας, πελιδνός, ξαπλωμένος, μετὰ πλατεῖαν πληγὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, κρατεῖ ἀκόμη τὸ θραυσμένον τμήμα, αἰμοστάζον, μετὰ σφιχτὰ δάχτυλα, ἐν σπασμῷ ἐρωτος καὶ λύσεως. Καὶ ὁ Αἰγύπτιος ἀνέρχεται, ἐν καλπασμῷ ἵππων καὶ κλαγγῇ ξιφῶν, ἐν ἤχῳ τυμπάνων καὶ σαλπύγγων βοῆ, ἐνῶ τὰ μπαϊράκια τοῦ ἀναπεπταμένα φρίσσουν εἰς τὸν ἀνεμον τῆς ἐσπέρας, καὶ τὰ μισοφέγγαρα ἀστράπτουν ἐπὶ τοῦ καθαροῦ ὀρίζοντος τῆς δύσεως. Μυρμηκία ἀνά τὴν πεδιάδα καὶ τὰ πρηνή ὁ συρφετός, καὶ βαρὺ ἀκούεται τὸ βῆμα τοῦ. Ἐπὶ τῆς υγρᾶς ἐκ τοῦ λύθρου γῆς οἱ Ἀραβες βαδίζουν ἐπιμόχθως, τῶν ἀλόγων τὰ πέταλα γλυστρούν. Ἀλλ' ἡ χαρὰ ἐπὶ τῇ ἀνελπίστῳ νίκη εἶναι τόση, τόση εἶναι ἡ μετὰ τὸν φόβον ἠδονή, ὥστε φέρει αὐτοὺς ταχεῖς πρὸς τὸν ἀνήφορον, ταχεῖς φέρει αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ράχιν. Ἢδη ὁ ἀρχηγός τῶν ἐφθασεν εἰς τὴν ὀφρὴν τοῦ λόφου, ἀνέβη, κι ἐπ' αὐτῆς ἐστάθη, περιέφερε τὸ βλέμμα, ἐκοίταξε τὸ κοκκινίσαν ἔδαφος, ὅπερ πίνει λαιμάργως τὸ αἷμα τῶν ἀνδρείων, ἐπεσκόπησε τὸν ἀνερχόμενον στρατόν, εἶδε κύκλω τοὺς πεσόντας. Καὶ μ' ἀνοικτόν τὸ ὄμμα, ἐκπληκτόν, ἀναμετρά τοὺς υψηλοὺς κορμούς τῶν, τὰ ευρέα στέρνα τῶν, καὶ τοὺς βραχίονας τῶν τοὺς νευρώδεις, τὰς ὠραίας τῶν μορφάς, τὰ μέτωπά τῶν τὰ ἀγέρωχα. Καὶ ἐπὶ τὴν βραχεῖαν ὄψιν τοῦ ὡς νέφος τι διέρχεται, τὸ βλέμμα τοῦ θολοῦται ἐλαφρῶς, ἀδιόρατος παλμός συσπᾶ τὰ χεῖλη τοῦ.

— Κρίμα νὰ χαθοῦν τέτοιοι λεβέντες.

Καὶ βλέπει, βλέπει γύρω, βλέπει θαυμάζων, βλέπει ἀπορῶν, ὡσάν νὰ μὴν πιστεύει πῶς ἐχάθησαν τοιοῦτοι ἄνδρες, ὅτι κείτονται ἀναίσθητοι, καὶ δὲν κοιμῶνται μόνον, δια νὰ ξυπνήσουν πάλιν φοβερώτεροι, πῶς καὶ ὁ ἴδιος ὁ θάνατος υπῆρξεν ἰσχυρότερος αὐτῶν.

— Ποιος είναι ο Παπαφλέσσας;

Οι οδηγοί του έσπευσαν, προσέδραμον, έδειξαν το πτώμα, διάβροχον, περιρρεόμενον εκ του ιδρώτος του αγώνος, κατερρακωμένον τα φορέματα, μαύρον από του καπνού.

— Σηκώστε τον, μωρέ, πάρτε τον... Πάρτε τον, πλύντε τον... Πλύντε το το παλληκάρι...

Δυο άνδρες έλαβαν αυτόν από των μασχαλών, τον ήγειραν, τον έστησαν επάνω εις τους πόδας του, κι εβάδισαν, διευθυνόμενοι προς παραρρέουσαν πηγήν. Εκεί τού έπλυναν τας χείρας και το πρόσωπον, εξέτριψαν τον πηλόν και τον ιδρώτα, τον εκαθάρισαν εκ του κονιορτού και της ασβόλης, του καπνού και του ιχώρος, τον εσπόγγισαν, διευθέτησαν τα ξεσχισμένα του ενδύματα, κι εγύρισαν οπίσω, φέροντές τον.

— Στήστε τον εκεί από κάτω...

Οι άνδρες κρατούντες εκατέρωθεν αυτόν, ώδευσαν προς το δειχθέν δένδρον, τον απέθηκαν παρά την ρίζαν του, τον ύψωσαν και τον ακούμβησαν, τον εστερέωσαν επί το στέλεχος αυτού, τον ισορρόπησαν, ωσανεί ζώντα. Έπειτα ετραβήχθησαν, απεμακρύνθησαν, και τον αφήκαν μόνον, βασταζόμενον δια της ίδιας του δυνάμεως. Το πτώμα εναπέμεινεν ακίνητον, ευθύ στηρίζον επί του κορμού την ράχιν, τον θώρακα προτεταμένον, και κρεμάμενα τα χέρια, με αναπόσπαστον το τμήμα του σπασμένου χατζαριού, τα σκέλη διεστώτα, υψηλά την κεφαλήν. Τότε ο Ιμπραϊμης πλησιάζει βραδέως προς το δένδρον, ίσταται και προσβλέπει σιγηλός επί μακρόν το άπνουν πτώμα του αντιπάλου και υπό το φως της σελήνης ήτις ανέτελλε την ώραν εκείνην αιματόχρους, ωσει βαφείσα και αυτή εκ του λύθρου του χυθέντος κατά την μάχην, υπό τους σειομένους κλάδους, οίτινες ανέφρισσον πενθίμως, φιλεί, παρατεταμένον φίλημα, τον όρθιον νεκρόν.-

Παρνασσός, Μάιος 1892